

**ASPEKTY PRAWNE REALIZACJI
PROJEKTÓW HORYZONT EUROPA**
Prawa własności intelektualnej i obowiązki
związane z rezultatami projektu

HPK

Polska Południowo-Wschodnia

Publikacja HPK Polska Południowo-Wschodnia

I.	Dlaczego strategia zarządzania własnością intelektualną jest tak istotna w projektach finansowanych w ramach programu Horyzont Europa?	4
II.	Co to są prawa własności intelektualnej?	6
III.	Własność intelektualna w projektach Horyzont Europa	10
	Wiedza istniejąca (<i>background</i>)	10
	Wyniki projektu (<i>results</i>)	12
IV.	Obowiązki związane z wynikami projektu	23
	Obowiązek ochrony wyników projektu (<i>protection</i>)	23
	Obowiązek wykorzystania wyników projektu (<i>exploitation</i>)	23
	Obowiązek upowszechniania wyników projektu (<i>dissemination</i>)	25
	Obowiązek komunikacji o projekcie i jego wynikach (<i>communication</i>)	27
	Obowiązki w przypadku przeniesienia praw do wyników projektu lub udzielenia licencji na korzystanie z wyników projektu.	28

I. Dlaczego strategia zarządzania własnością intelektualną jest tak istotna w projektach finansowanych w ramach programu Horyzont Europa?

Jednym z podstawowych celów programu ramowego Horyzont Europa jest stymulowanie wzrostu gospodarczego UE i konkurencyjności unijnej gospodarki poprzez wdrażanie innowacyjnych pomysłów na rynku wspólnotowym. Horyzont Europa wspiera współpracę pomiędzy środowiskiem naukowym i gospodarczym. Ideą programu jest przekształcenie wyników działalności naukowej w powszechnie dostępne produkty lub usługi, które stanowią odpowiedź na realne problemy społeczne. Efektywny transfer wiedzy do gospodarki i wzrost konkurencyjności podmiotów wdrażających innowacyjne rozwiązania możliwe są przy skutecznym zarządzaniu własnością intelektualną i zapewnieniu jej odpowiedniej ochrony prawnej.

Strategia ochrony prawnej rezultatów projektu i zarządzania prawami własności intelektualnej stanowi element wniosku o dofinansowanie (część **Impact**) i podlega ocenie w ramach jego ewaluacji.

Odpowiednia ochrona prawna wyników projektu umożliwia ich komercjalizację, co przekłada się bezpośrednio na korzyści finansowe dla beneficjentów.

W odniesieniu do wyników projektu, umowa grantowa nakłada na beneficjentów pewne obowiązki:

- dołożenia wszelkich starań w celu wdrożenia wyników,
- rozpowszechnienia wyników,
- odpowiedniej ochrony prawnej wyników,
- udostępnienia publikacji naukowych i danych badawczych w ramach otwartego dostępu,
- zapewnienia grantodawcy prawa do korzystania z materiałów i informacji w określonych umową celach.

Strategia zarządzania własnością intelektualną jest potrzebna, aby beneficjenci w sposób przemyślany i spójny wywiązali się z ciążących na nich obowiązków.

Uregulowanie kwestii przynależności praw do wyników jest konieczne dla złożenia kompletnego raportu końcowego i otrzymania płatności. Beneficjenci zobowiązani są złożyć w ostatnim okresie sprawozdawczym formularz **Results Ownership List**, w którym wskazuje się osoby uprawnione do wyników projektu. Lista uwzględnia wszystkie podmioty, którym przysługują prawa do wyników. Jeżeli zostały one przeniesione na podmioty trzecie, należy wskazać nabywców. Uregulowanie kwestii przynależności praw do wyników jest konieczne dla złożenia kompletnego raportu końcowego i otrzymania płatności.

II. Co to są prawa własności intelektualnej?

Prawa własności intelektualnej (*Intellectual Property Rights, IPR*) chronią pewną kategorię dóbr niematerialnych, którą stanowią efekty działalności intelektualnej i twórczej człowieka. Każde z praw własności intelektualnej ma odmienne funkcje, zakres ochrony i przedmiot ochrony. Uprawniony z tytułu *IPR* posiada prawo wyłącznego korzystania z danego dobra w określonym zakresie. Oznacza to, że jeżeli z konkretnego dobra chcą skorzystać inne podmioty, co do zasady muszą wcześniej uzyskać zgodę od podmiotu, któremu przysługują prawa własności intelektualnej.

Prawa własności intelektualnej:

- mają charakter terytorialny (ograniczają się do danego terytorium),
- ich czas trwania jest ograniczony,
- mogą być przedmiotem obrotu gospodarczego.

Jakie prawa własności intelektualnej mogą chronić wyniki projektu?

Rezultaty projektu mogą być przedmiotem ochrony z tytułu praw własności intelektualnej takich jak: prawa własności przemysłowej, prawo autorskie, prawa pokrewne, prawo *sui generis* do baz danych.

1. Prawa własności przemysłowej

Przedmiot	Prawo	Czas trwania
wynalazek	patent	20 lat od zgłoszenia
wzór użytkowy	prawo ochronne na wzór użytkowy	10 lat od daty zgłoszenia
wzór przemysłowy	prawo ochronne na wzór przemysłowy	25 lat
znak towarowy	prawo ochronne na znak towarowy	10 lat z nieograniczoną możliwością przedłużania na kolejne okresy 10-letnie
oznaczenia geograficzne	prawo z rejestracji na oznaczenie geograficzne	nieograniczony

2. Prawo autorskie, prawa pokrewne, prawo *sui generis* do baz danych

Przedmiot	Prawo	Czas trwania
utwory	prawo autorskie	70 lat od daty śmierci twórcy (publikacji/rozpowszechnienia fonogramu), autorskie prawa osobiste – ochrona nieograniczona w czasie
artystyczne wykonania, fonogramy, wideogramy, pierwsze wydanie, wydanie naukowe i krytyczne	autorskie prawo pokrewne	opublikowane/ rozpowszechnione fonogramy i artystyczne wykonania 70 lat od daty publikacji/rozpowszechnienia fonogramu, inne przedmioty praw zależnych 25-50 lat od chwili pierwszego rozpowszechnienia lub sporządzenia
bazy danych	prawo <i>sui generis</i>	15 lat od następujących po roku, w którym baza danych została sporządzona

Na co zwrócić uwagę?

Istotną kwestią w działalności naukowej jest zapewnienie odpowiedniej ochrony wynikom, które są przedmiotem publikacji. Prawo autorskie chroni jedynie formę wyrażenia, ekspresji (utwór), natomiast w zakresie ochrony prawno-autorskiej nie wchodzi pomysł, koncepcje, idee, warstwa konceptualna utworu. Te kategorie mogą być chronione np.: prawami własności przemysłowej. Prawa własności przemysłowej, w przeciwieństwie do praw autorskich, wymagają zgłoszenia i rejestracji w odpowiednim urzędzie.

Beneficjenci mogą również chronić swoje wyniki jako poufne know-how. W takim przypadku rozwiązanie nie jest chronione prawem wyłącznym, a jego ochrona wynika z faktu utrzymania danych informacji w poufności.

W projektach finansowanych w ramach programu Horyzont Europa szczególny nacisk położony jest na strategię ochrony i odpowiednie zarządzanie wynikami. Wniosek grantowy powinien zawierać plan zarządzania danymi naukowymi (*data management plan*) oraz plan wykorzystania i upowszechnienia wyników projektu w tym działań komunikacyjnych (*plan for the dissemination and exploitation including communication activities*), który powinien zawierać strategię ochrony prawnej wyników. Wskazane wyżej elementy strategii projektu często ulegają zmianie w trakcie jego realizacji. Beneficjenci zobowiązani są składać zaktualizowane plany w okresach sprawozdawczych.

III. Własność intelektualna w projektach Horyzont Europa

1. Wiedza istniejąca (*background*)

Wiedza istniejąca oznacza wszelkie dane, informacje, wiedzę fachową, bez względu na ich postać lub formę, posiadające charakter materialny lub niematerialny, w tym prawa takie jak prawa własności intelektualnej, które spełniają łącznie następujące warunki:

- a) znajdują się w posiadaniu beneficjentów przed ich przystąpieniem do projektu (moment podpisania umowy grantowej lub formularza przystąpienia);
- b) zostały wskazane przez beneficjentów w pisemnej umowie jako konieczne do realizacji działania lub wykorzystania jego wyników;

Background oznacza zarówno wiedzę, w stosunku do której przysługują beneficjentowi prawa wyłączne (np.: patent, autorskie prawa majątkowe), jak i taką, z której beneficjent może jedynie korzystać na podstawie umowy (np.: umowy licencji). Jeżeli wiedza istniejąca jest przedmiotem praw podmiotów trzecich, beneficjent musi zapewnić wykonanie ciążących na nim obowiązków wyrażonych w umowie grantowej np.: posiadać prawo do udzielania sublicencji.

Porozumienie w przedmiocie *background*

Beneficjenci powinni zawrzeć w formie pisemnej odpowiednie porozumienie dotyczące korzystania z wiedzy istniejącej. Porozumienie może być zawarte w postaci odrębnej umowy lub w ramach umowy konsorcjum.

Taka umowa powinna zawierać:

1. Precyzyjnie zdefiniowany *background*, niezbędny do realizacji projektu lub eksploatacji jego wyników:

- w przypadku praw zarejestrowanych, co do których został złożony wniosek o udzielenie ochrony – wystarczy odesłanie do danego wniosku;
- jeżeli *background* stanowią informacje poufne, najlepszym rozwiązaniem jest precyzyjne określenie informacji objętych poufnością w załączniku do umowy;

2. Zasady korzystania z wiedzy istniejącej:

- cel udostępniania *background* (realizacja projektu, eksploatacja wyników projektu, inne cele);
- czy korzystanie z wiedzy istniejącej ma charakter nieodpłatny, odpłatny, czy jest obarczone dodatkowymi warunkami;
- procedura wnioskowania - w jakiej formie i w jakim terminie złożyć wniosek o korzystanie z wiedzy istniejącej, w jakim terminie beneficjent uprawniony do *background* powinien udzielić odpowiedzi i jakie są konsekwencje braku odpowiedzi.

Jeżeli beneficjent nie zidentyfikował *background* i nie uzgodnił zasad korzystania z istniejącej wiedzy przed przystąpieniem do projektu, to powinien zrealizować zobowiązania nałożone przez umowę grantową bez dodatkowych ograniczeń. W praktyce porozumienie dotyczące korzystania z *background* stanowi element umowy konsorcjum. Rozpowszechniony wzór umowy konsorcjum [DESCA](#) zawiera propozycje uregulowania kwestii związanych z wiedzą istniejącą.

2. Wyniki projektu (results)

Rezultaty projektu oznaczają wszelkie materialne (np.: prototyp, mikroorganizm) lub niematerialne efekty projektu, takie jak dane, wiedza fachowa lub informacje, bez względu na ich postać lub charakter, niezależnie od tego, czy mogą być objęte ochroną, a także związane z nimi prawa, w tym prawa własności intelektualnej.

Do kogo należą wyniki projektu?

Zgodnie z umową grantową rezultaty projektu przysługują beneficjentowi, który je uzyskał.

Beneficjenci mogą ustalić w umowie konsorcjum, inne niż wskazane w umowie grantowej, zasady związane z przynależnością praw do wyników projektu np.: każdy z beneficjentów może mieć określony z góry udział w planowanych wynikach.

Co oznacza uzyskanie wyniku?

Zasadniczo twórcą chronionych prawami własności intelektualnej rezultatów projektu jest osoba fizyczna, która miała twórczy wkład w ich powstanie. Wkład twórczy oznacza działanie kreatywne, oryginalne, nierutynowe, które doprowadziło do powstania wyniku. Zatem czynności o charakterze czysto technicznym, rutynowym lub wykonywane według szczegółowej instrukcji nie będą stanowić wkładu twórczego.

Beneficjenci mogą ustalić w umowie konsorcjum, że udział w prawach do wyników będzie określany według czynników innych niż twórczy wkład, przykładowo poprzez nakład pracy (bez odniesienia do jej charakteru) lub nakład finansowy.

Na co zwrócić uwagę?

Beneficjenci muszą zapewnić, że status prawny wyników osiągniętych w ramach wykonywanych przez nich zadań będzie pozwalał na pełną realizację obowiązków wynikających z umowy o dofinansowanie takich jak np.: zapewnienie praw dostępu pozostałym beneficjentom, wykorzystanie rezultatów projektu, ich upowszechnienie.

Jeżeli beneficjentem nie jest sam twórca – w takim wypadku beneficjent powinien zadbać o nabycie praw do wyników od twórców w ramach stosunku pracy lub innej umowy zawieranej z osobą fizyczną (np.: umowy o dzieło).

Beneficjenci powinni zwrócić szczególną uwagę na kwestię nabycia praw własności intelektualnej w przypadku podwykonawstwa. Jeżeli zawarcie odpowiednich umów z podmiotami trzecimi, którym może przysługiwać prawo do wyników jest niemożliwe, beneficjenci powinni się powstrzymać od angażowania takich podmiotów trzecich do wykonania zadań w projekcie.

W jaki sposób mogą powstawać wyniki projektu badawczego?

Istotą projektów badawczych jest współpraca, w związku z tym często dochodzi do sytuacji, w której dany wynik został opracowany wspólnie przez dwóch lub większą liczbę beneficjentów. W takim przypadku możliwych jest kilka scenariuszy.

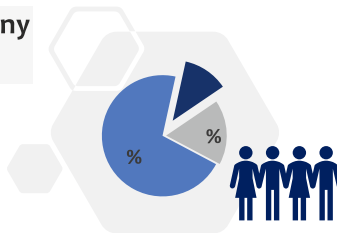
Scenariusz A: Każdy z beneficjentów, realizując zadania w projekcie, samodzielnie dochodzi do poszczególnych wyników, np.: jeden z beneficjentów zgromadził dane badawcze, stworzył bazę danych, w konsekwencji będzie uprawniony do bazy danych, drugi z beneficjentów dokonał analizy danych, które zainspirowały go do opracowania wynalazku, zatem będzie uprawniony do uzyskania patentu na wynalazek.

Scenariusz B: Beneficjenci pracują wspólnie nad jednym wynikiem, np.: wspólną publikacją lub technologią składającą się z kilku wynalazków, jednak zaangażowanie beneficjentów i charakter wyników umożliwiają wyodrębnienie wkładów pochodzących od poszczególnych beneficjentów. Przykładowo: rozdziały jednej publikacji pochodzą od konkretnych beneficjentów; kompleksowa technologia składająca się z kilku wynalazków, z których każdy został opracowany przez innego beneficjenta.

Scenariusz C: Charakter współpracy beneficjentów nie pozwala na wyodrębnienie wkładów poszczególnych beneficjentów, np.: burza mózgów prowadząca do opracowania projektu wynalazczego.

Scenariusz D: Sytuacja, w której możliwe jest ustalenie, które wyniki pochodzą od poszczególnych beneficjentów, jednak uzyskanie ochrony na każdy z wyników odrębnie jest niemożliwe np.: w przypadku wkładów w powstanie jednego wynalazku, gdy jego poszczególne elementy samodzielnie nie mają zdolności patentowej.

Czy do jednego wyniku może być uprawniony więcej niż jeden beneficjent?

Zgodnie z umową grantową:

„Rezultaty projektu mogą stanowić współwłasność dwóch lub większej liczby beneficjentów, jeżeli:

- a) zostały uzyskane wspólnie przez tych beneficjentów; oraz
- b) niemożliwe jest:
 - i. ustalenie wkładu, jaki każdy z beneficjentów wniósł w ich uzyskanie (scenariusz C); lub
 - ii. rozdzielenie ich przy składaniu wniosku o objęcie ich ochroną, obejmowaniu ich ochroną lub jej utrzymywaniu (scenariusz D).”

Współwłasność praw do rezultatów projektu może również wynikać z porozumienia pomiędzy beneficjentami.

Konsekwencje wspólności:

- konsekwencje wynikające z przepisów prawa właściwego;
- konsekwencje wynikające z umowy grantowej - obowiązek zawarcia umowy o wspólności praw w formie pisemnej.

Jeżeli do danego rezultatu projektu (np.: jednego wynalazku) uprawnionych jest kilku beneficjentów, powinni oni zawrzeć umowę o wspólności praw, która regulowałaby sposób korzystania przez beneficjentów ze wspólnego wyniku.

Tego typu umowa powinna zawierać w szczególności:

- sposób ochrony wspólnych wyników,
- kwestię ponoszenia kosztów związanych z ochroną prawną,
- procedury w przypadku zidentyfikowania naruszenia prawa przez podmiot trzeci,
- podział korzyści wynikających z tytułu korzystania z danego wyniku,
- sposób wykorzystania (eksploatacji) wyników, w tym zasady udzielania licencji podmiotom trzecim,
- wybór prawa właściwego oraz sposobu rozwiązywania konfliktów.

Treść takiej umowy zależeć będzie od charakteru praw, które chronią dane kategorie wyników. Oznacza to, że w umowie o wspólności praw powinny znaleźć się odpowiednie postanowienia, specyficzne dla postaci wyniku projektu (np.: nowa odmiana roślin, informacje poufne, program komputerowy, projekt wynalazczy).

W jaki sposób beneficjent może wykorzystywać wyniki projektu, w sytuacji gdy nie jest jedynym uprawnionym do tego wyniku?

Zasadniczo wyniki projektu mogą być wykorzystywane bezpośrednio przez beneficjentów np.: wdrożenie we własnej działalności gospodarczej albo pośrednio: w szczególności poprzez przeniesienie praw do wyników lub udzielenie licencji na korzystanie z tych praw. W sytuacji, gdy do danego wyniku uprawnionych jest kilku beneficjentów, możliwości jego wykorzystania ulegają pewnym ograniczeniom wynikającym z przepisów prawa. Z tego względu sposób wykorzystania danego wyniku powinien być uregulowany w umowie o wspólności praw.

Beneficjenci powinni zdecydować wspólnie o następujących kwestiach:

- czy każdy ze współuprawnionych zachowuje prawo do wdrażania rezultatu projektu we własnej działalności gospodarczej, czy współuprawnieni wprowadzają ograniczenia w tym zakresie; w przypadku wprowadzenia ograniczeń – jaka rekompensata z tego tytułu będzie przysługiwała tym spośród współuprawnionych, którzy ograniczą swoje prawo do korzystania z wyniku;
- czy współuprawnieni rozliczają się między sobą z tytułu uzyskania korzyści osiągniętych w wyniku wdrożenia rezultatów projektu we własnej działalności gospodarczej;
- czy współuprawnieni planują wykorzystywać wyniki pośrednio poprzez udzielenie licencji wyłącznej jednemu podmiotowi lub licencji niewyłącznych wielu podmiotom;
- jak wygląda procedura negocjacji warunków i udzielenia licencji – kto będzie uprawniony do zawarcia umowy licencji;
- czy wprowadzane są szczególne zasady w przypadku, gdy jeden ze współuprawnionych planuje zbyć przysługujący mu udział w prawie (np.: prawo pierwszeństwa lub pierwokupu).

Jeżeli umowa o wspólności praw nie została zawarta, lub jeżeli beneficjenci zawarli taką umowę, jednak nie ustalili w niej kwestii związanych z wykorzystaniem wyników, zastosowanie znajdują postanowienia zawarte w załączniku 5. (*Annex 5*) do umowy grantowej. Wspomniany załącznik daje prawo udzielania licencji niewyłącznych na korzystanie z praw do wyników projektu każdemu ze współuprawnionych w opisany poniżej sposób.

W celu zapewnienia wykorzystania wyników projektu, każdy ze współuprawnionych do wyniku może bez zgody pozostałych współuprawnionych udzielać licencji niewyłącznych podmiotom trzecim, przy spełnieniu następujących warunków:

1. Współuprawniony, który planuje udzielić licencji na korzystanie ze wspólnego wyniku projektu powiadomi o tym zamiarze pozostałych współuprawnionych minimum 45 dni przed udzieleniem licencji;
2. Współuprawniony, który udziela licencji na korzystanie ze wspólnego rezultatu projektu podmiotowi trzeciemu, zapewni sprawiedliwe i rozsądne wynagrodzenie dla pozostałych współuprawnionych.

Umowa grantowa zastrzega jednocześnie, że licencje udzielane w oparciu o powyższe postanowienie nie mogą obejmować prawa do udzielenia sublicencji.

W przypadku, gdy zgodnie z umową grantową, prawa do danego wyniku przysługiwałyby wspólnie beneficjentom, mogą oni przyjąć inny reżim niż współwłasność prawa np.: przeniesienie praw na jednego z beneficjentów z zachowaniem szerokiego prawa do korzystania z wyników dla pozostałych beneficjentów.

Współuprawniony beneficjent może też przenieść przysługujący mu udział w prawie na podmiot trzeci. Zarówno w powyższych przypadkach, jak i przy udzieleniu licencji na korzystanie z praw do rezultatów projektu, beneficjenci zobowiązani są do zachowania zasad dotyczących transferu praw do wyników wskazanych w załączniku 5. do umowy grantowej. Zasady te omówione są w punkcie „Obowiązki w przypadku przeniesienia praw do wyników lub udzielenia licencji na korzystanie z wyników”.

Czy beneficjent może korzystać z rezultatów projektu lub *background*, do których uprawniony jest inny beneficjent?

Umowa grantowa przewiduje pewien mechanizm, który zapewnia beneficjentom możliwość korzystania z *background* lub rezultatów projektu w sytuacji gdy dany beneficjent nie jest do nich uprawniony. Zgodnie z umową grantową beneficjent, któremu przysługują prawa do *background* lub rezultatu projektu, w ściśle określonych przypadkach, jest zobowiązany do udostępnienia ich pozostałym beneficjentom. Z drugiej strony beneficjenci, którzy nie są uprawnieni do danego *background* lub rezultatu projektu zyskują prawo do korzystania z nich na określonych umową grantową zasadach, tzw.: prawo dostępu.

Co to jest prawo dostępu (*access right*)?

Jest to prawo do korzystania z danej wiedzy istniejącej lub wyników projektu, w tym prawo do uzyskania licencji niewyłącznej, na określonych warunkach.

Cel udzielenia prawa dostępu jest z góry zdefiniowany – jest nim realizacja projektu, czyli implementacja zadań lub wykorzystanie (eksploatacja) wyników projektu. Zasady udzielania praw dostępu zostały uregulowane w umowie grantowej, jednak beneficjenci w drodze odrębnych umów, mogą je precyzować lub modyfikować w pewnym zakresie, a także w uzasadnionych przypadkach zrzec się prawa dostępu.

Zgodnie z umową grantową korzystanie z prawa dostępu jest nieodpłatne, jeżeli dostęp do *background* lub rezultatów projektu jest niezbędny w celu implementacji przez beneficjenta zadań w projekcie. W szczególnych okolicznościach dostęp do *background* w celu realizacji projektu może być udzielony na innych warunkach, o ile zgodzą się na to wszyscy beneficjenci przed przystąpieniem do projektu.

Z kolei, gdy dostęp do rezultatów projektu lub *background* jest niezbędny w celu wykorzystania własnych wyników przez danego beneficjenta, dostęp udzielany jest na uczciwych i rozsądnych warunkach. Takie warunki obejmują m.in. wynagrodzenie, barter, inne formy wzajemnych świadczeń. W pewnych okolicznościach nieodpłatne udzielenie prawa dostępu również będzie spełniało wymóg zastosowania uczciwych i rozsądnych warunków.

Udzielenie dostępu nie jest automatyczne, dochodzi do niego w wyniku złożenia odpowiedniego wniosku przez beneficjenta lub inny uprawniony podmiot do tego z beneficjentów, któremu przysługują prawa do *background* lub rezultatów projektu.

Zgodnie z umową grantową wnioski o wykonanie prawa dostępu oraz zrzeczenie się prawa dostępu powinny być sporządzone w formie pisemnej. Wniosek o wykonanie prawa dostępu w celu eksploatacji wyników projektu powinien zostać złożony w terminie roku od zakończenia projektu, chyba że beneficjenci ustalili inny termin na piśmie.

Zgodnie z umową grantową prawo dostępu nie obejmuje prawa do udzielania sublicencji. Beneficjenci mogą umownie postanowić odmiennie, tutaj umowa grantowa również nakłada wymóg zachowania formy pisemnej. Jeżeli uprawniony do wyniku lub *background* beneficjent zezwoli na udzielanie sublicencji podmiotom trzecim w ramach prawa dostępu, powinien on precyzyjnie określić zasady udzielania takiej sublicencji. Uprawniony beneficjent powinien otrzymać stosowne wynagrodzenie z tytułu udzielonych sublicencji, nawet w przypadku gdy, zgodnie z umową grantową, samo prawo dostępu powinno zostać udzielone nieodpłatnie.

	Realizacja projektu	Wykorzystywanie rezultatów projektu
Background	udzielenie prawa dostępu w celu implementacji zadań w projekcie - nieodpłatnie (w szczególnych sytuacjach możliwe jest odejście od tej zasady)	udzielenie prawa dostępu w celu wykorzystania własnych rezultatów projektu zadań w projekcie - na uczciwych i rozsądnych warunkach
Rezultaty projektu	udzielenie prawa dostępu w celu implementacji zadań w projekcie - nieodpłatnie	udzielenie prawa dostępu w celu wykorzystania własnych rezultatów projektu - na uczciwych i rozsądnych warunkach

IV. Obowiązki związane z wynikami projektu

1. Obowiązek ochrony wyników projektu (*protection*)

Beneficjenci, którzy otrzymali dofinansowanie zobowiązani są do zapewnienia odpowiedniej ochrony wyników projektu, jeżeli taka ochrona jest możliwa i uzasadniona, biorąc pod uwagę wszelkie relewantne okoliczności, takie jak szanse na komercyjne wykorzystanie wyników, prawny interes pozostałych beneficjentów oraz innych podmiotów. Beneficjenci powinni zapewnić także odpowiedni zasięg terytorialny i czas trwania ochrony.

Konsekwencje powyższego obowiązku:

- konieczność przeprowadzenia analizy potencjalnych ścieżek i form ochrony wyników;
- jeżeli powyższa analiza wskaże, że uzyskanie ochrony jest możliwe oraz uzasadnione, beneficjenci mają obowiązek chronić wyniki;
- beneficjenci powinni zlecać dokonanie takiej analizy podmiotom profesjonalnym – ekspertom z danej dziedziny, brokerom technologii, rzecznikom patentowym lub prawnikom.

2. Obowiązek wykorzystania wyników projektu (*exploitation*)

Beneficjenci, którzy otrzymali dofinansowanie zobowiązani są, w oparciu o umowę grantową, do dołożenia najwyższej staranności w celu wykorzystania przysługujących im wyników projektu. Wskazany obowiązek ciąży na beneficjentach przez okres 4 lat od zakończenia realizacji projektu. Beneficjenci mogą wykorzystywać wyniki projektu bezpośrednio, tzn. wdrażać we własnej działalności, wykorzystywać do dalszych badań (poza projektem), lub eksploatować pośrednio – w szczególności poprzez licencję lub przeniesienie praw do wyników. Eksploatacja spełniająca warunki umowy może mieć charakter komercyjny jak i niekomercyjny.

Konsekwencje obowiązku wykorzystania wyników projektu:

- konieczność dołożenia najwyższej staranności w celu wykorzystania wyników – oznacza to, że beneficjent musi aktywnie zabiegać i poszukiwać ścieżek eksploatacji;
- w miarę możliwości beneficjenci powinni podejmować działania w sposób spójny z założeniami wyrażonymi w planie wykorzystania i upowszechnienia wyników (*exploitation and dissemination plan including communication activities*);
- jeżeli w ciągu roku od zakończenia projektu beneficjent, pomimo dołożenia najwyższej staranności, nie wykorzystuje należących do niego wyników, zobowiązany jest zamieścić ogłoszenia na platformie *Horizon Results Platform* w celu znalezienia podmiotów zainteresowanych wdrożeniem wyników. Z platformy można korzystać już w trakcie realizacji projektu, do czego zachęca Komisja Europejska. Skorzystanie z platformy nie zwalnia jednak beneficjentów z obowiązku podejmowania dalszych działań w celu wdrożenia wyników projektu. Warunkiem skorzystania z platformy jest oferowanie tzw. *key exploitable results*– czyli wyników posiadających wysoki potencjał eksploatacyjny, tj. takich, które mogą zostać wykorzystane do opracowania produktu, usługi lub procesu lub mogą stanowić istotny wkład dla dalszych badań lub dla polityki w zakresie badań naukowych i innowacji lub edukacji (wszelkiego rodzaju rekomendacje, wytyczne itp.). Nie każdy z rezultatów projektu będzie mieścił się w wyżej opisanej kategorii, wręcz przeciwnie, tylko niektóre z rezultatów będą wpisywały się w tę definicję.

Komisja oferuje beneficjentom specjalistyczne usługi w zakresie upowszechniania i eksploatacji wyników projektu za pośrednictwem serwisu *Horizon Results Booster*. Usługi w ramach serwisu są darmowe dla projektów, które uzyskały finansowanie w ramach FP7, H2020 lub HE. Ponadto, z serwisu może bezpłatnie skorzystać grupa projektów finansowanych z różnych źródeł, których wyniki mogą być razem upowszechniane, pod warunkiem, że projekt wiodący w danej grupie uzyskał finansowanie w ramach FP7, H2020 lub HE.

3. Obowiązek upowszechniania wyników projektu (*dissemination*)

Beneficjenci zobowiązani są do publicznego ujawnienia rezultatów projektu przy użyciu stosownych środków, innych niż w następstwie ochrony lub wykorzystywania rezultatów, w tym poprzez publikacje naukowe.

Obowiązek ten obejmuje zapewnienie otwartego dostępu do publikacji naukowych i danych badawczych. Konieczność zapewnienia otwartego dostępu do publikacji i danych badawczych opracowanych w ramach projektu jest jedną z kluczowych reguł programu Horyzont Europa.

Otwarty dostęp do danych badawczych stanowi zasadę, od której istnieją wyjątki ze względu na uzasadnione interesy beneficjentów, w tym komercyjne wykorzystanie wyników, oraz inne ograniczenia takie jak przepisy dotyczące ochrony danych, prywatności, poufności, tajemnicy handlowej, bezpieczeństwa, prawa własności intelektualnej lub istnienie konkurencyjnych interesów Unii Europejskiej.

Wszelkie wyjątki powinny być stosowane z zachowaniem reguły „otwarty w największym możliwym zakresie, zamknięty tylko w koniecznym”.

Wniosek o udzielenie grantu powinien uwzględniać plan zarządzania danymi badawczymi (*Data Management Plan*), który w trakcie realizacji projektu jest uzupełniany i aktualizowany. Dane badawcze uzyskane w ramach projektu powinny być zarządzane zgodnie z zasadą **FAIR** – *findability* (możliwość łatwego znalezienia), *accessibility* (dostępność), *interoperability* (interoperacyjność), *reusability* (możliwości ponownego wykorzystania).

Beneficjenci zobowiązani są upowszechniać wyniki projektu tak szybko, jak to możliwe, jednakże wcześniej powinni podjąć decyzję o sposobie prawnej ochrony tych wyników. Upowszechnienie nie będzie możliwe, jeżeli wyniki projektu muszą być chronione jako tajemnica przedsiębiorstwa (np.: poufne *know-how*) lub gdy opublikowanie wyników wiązałoby się z naruszeniem innych obowiązków ustanowionych umową grantową np.: związanych z ochroną danych osobowych.

Działania związane z upowszechnieniem wyników powinny być realizowane zgodnie z planem upowszechnienia i wykorzystania wyników (*dissemination and exploitation plan*).

Zgodnie z umową grantową beneficjent, który planuje upowszechnić należące do niego wyniki projektu zobowiązany jest do zawiadomienia pozostałych beneficjentów o takim zamiarze przynajmniej 15 dni przed planowanym upowszechnieniem. Do zawiadomienia powinna zostać dołączona odpowiednia informacja o wynikach projektu, które mają zostać upowszechnione.

Każdy z pozostałych beneficjentów może sprzeciwić się planowanemu upowszechnieniu rezultatów projektu w terminie 15 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, jeżeli jest w stanie wykazać, że upowszechnienie mogłoby poważnie zaszkodzić jego uzasadnionym interesom związanym z wynikami projektu lub wiedzą istniejącą. W takim wypadku wyniki projektu nie mogą zostać upowszechnione dopóki interesy pozostałych beneficjentów nie zostaną zabezpieczone. Przykładem takiej sytuacji jest planowanie przez jednego z beneficjentów publikacji, która prezentowałaby wyniki projektu w taki sposób, że inny z beneficjentów straciłby możliwość uzyskania ochrony patentowej na wynalazek stanowiący wynik projektu.

4. Obowiązek komunikacji o projekcie i jego wynikach (*communication*)

Beneficjenci zobowiązani są do promowania projektu i jego wyników w sposób zapewniający dotarcie do najszerszego grona odbiorców.

Beneficjenci opracowują plan komunikacji (*communication plan*), który zawierać będzie strategię informowania o projekcie i jego wynikach ogół społeczeństwa, mieszkańców Unii Europejskiej, media, interesariuszy, specjalistów z danej dziedziny, osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki. Informowanie o projekcie ma charakter strategiczny i powinno zmierzać do osiągnięcia celów zdefiniowanych w planie.

Działania komunikacyjne powinny być efektywne, spójne i proporcjonalne do skali projektu. Beneficjenci zobowiązani są odpowiednio formułować informacje o projekcie dostosowując je do danej grupy odbiorców. Komunikaty powinny wskazywać cele i wyniki projektu, a także uwzględniać aspekty związane z polityką publiczną jak np.: wpływ na konkurencyjność. Beneficjenci zobowiązani są dbać o jakość udostępnianych informacji, przede wszystkim zapewniając ich prawdziwość.

Działania komunikacyjne obejmują informowanie o projekcie i jego wynikach za pośrednictwem stron internetowych, mediów społecznościowych, prasy, publikowanie ulotek, broszur, biuletynów, a także nawiązywanie kontaktów np.: poprzez uczestnictwo w konferencjach, spotkaniach eksperckich.

5. Obowiązki w przypadku przeniesienia praw do wyników projektu lub udzielenia licencji na korzystanie z wyników projektu.

Beneficjenci mogą przenieść prawa do wyników na podmiot trzeci pod warunkiem, że przeniesienie nie wpłynie na wykonanie obowiązków ciążących na nich na podstawie umowy grantowej.

Oznacza to, że nabywca praw przejmuje obowiązki związane z wynikami projektu wynikające z umowy grantowej. Przeniesienie praw do wyników może zostać dokonane nawet w trakcie realizacji projektu.

Umowa przeniesienia praw do wyników powinna zawierać odpowiednie postanowienia, obligujące nabywcę do wykonania wskazanych w umowie grantowej obowiązków m.in. takich jak:

- obowiązki związane ze wspólnością praw do wyników projektu;
- ochrona wyników;
- eksploatacja wyników;
- obowiązki związane z przeniesieniem praw do wyników lub udzieleniem licencji;
- prawa dostępu do wyników;
- rozpowszechnienie wyników, otwarta nauka, widoczność finansowania unijnego.

Beneficjent zobowiązany jest do zawiadomienia pozostałych beneficjentów, którym przysługują prawa dostępu, o zamiarze przeniesienia praw do wyników w terminie min. 45. dni przed planowanym zawarciem umowy. Beneficjenci mogą ustalić inny termin na dokonanie zawiadomienia lub zastosować inne reguły w przypadku zbycia praw na rzecz określonych podmiotów trzecich (w tym podmiotów powiązanych).

Zawiadomienie powinno zawierać także dostateczną ilość danych dotyczących warunków umowy i nabywcy, aby adresat miał możliwość zweryfikowania wpływu takiego przeniesienia na przysługujące mu prawa dostępu.

Każdy z pozostałych beneficjentów może sprzeciwić się planowanemu przeniesieniu praw do wyników w terminie 30. dni od dnia otrzymania zawiadomienia, jeżeli jest w stanie wykazać, że przeniesienie praw mogłoby zaszkodzić przysługującym mu prawom dostępu. W takim wypadku prawa do wyników projektu nie mogą zostać przeniesione na inny podmiot dopóki beneficjenci nie osiągną porozumienia w tej kwestii.

Beneficjenci mogą udzielać licencji na korzystanie z praw do wyników projektu, lub w inny sposób zezwalać na korzystanie z rezultatów projektu, w tym także na zasadach wyłączności, pod warunkiem, że taka czynność nie wpłynie na wykonanie obowiązków ciążących na nich na podstawie umowy grantowej.

Licencja wyłączna na korzystanie z praw do wyników projektu może zostać udzielona przez jednego z beneficjentów, jeżeli pozostali beneficjenci zrzekną się przysługujących im praw dostępu.

Nasza sieć:

Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE	Krajowy Punkt Kontaktowy (koordynator)	www.kpk.gov.pl
Polska Zachodnia	województwa: wielkopolskie, lubuskie, zachodniopomorskie	hpk@ppnt.poznan.pl hpkszczecin@zut.edu.pl
Polska Południowo-Wschodnia	województwa: małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie	hpk@transfer.edu.pl
Polska Północna	województwa: pomorskie, kujawsko- pomorskie, warmińsko-mazurskie	hpk@pg.edu.pl hpk@uwm.edu.pl
Polska Wschodnia	województwa: lubelskie, podlaskie	hpkwschod@ipan.lublin.pl
Polska Centralna	województwa: łódzkie, mazowieckie (bez m.st. Warszawy)	hpkmpc@uni.lodz.pl hpk.mpc@pw.edu.pl hpk.mpc@ippt.pan.pl
Polska Południowo-Zachodnia	województwa: śląskie, opolskie, dolnośląskie	hpk@polsl.pl hpk@pwr.edu.pl

KONTAKT:

Horyzontalny Punkt Kontaktowy
Polska Południowo-Wschodnia
Centrum Transferu Technologii
Politechnika Krakowska
ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków
tel. 12 628 26 60, 12 628 25 88
e-mail: hpk@transfer.edu.pl